

L'ART DEL PAGÈS

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

La malaltia dels porchs.

Neumo—enteritis infecciosa.

La epidemia que avuy dia regna en nostre bestiar porquí es una de las que majors temors ha infundit al públich; aquestos temors son mes ó menos fundats, si se considera que l' home fa continuament ús dels productes de dit animal ja alimentantse de sas carns, ja siga empleant várias de sas sustancias en la casi totalitat de la preparació de sos aliments.

D' altre part, no han deixat de propalarse noticias mes ó menos exactas relatives al contagi de dita malaltia al home y com se vulla que 'l públich, en general accepti com acte de fé tota classe d' erros majorment cuan aquestos provenen de personas totalment estranyas ó renyidas ab tota classe de noció á rudiment científich, nos veyém obligats á publicar algunas noticias que trovém en *El Eco Bisbalense* sobre la malaltia de que 's tracta, convenuts per endevant de que 'l públich las acceptará ab gust, donantlosli lo valor que en lo successiu pogan tenir.

La malaltia dels porchs (*neumo-enteritis-infecciosa*) es essencialment infecciosa però solament entre 'ls animals de la mateixa especie.

Pot presentarse baix duas formas diferents, una molt lleu y altre molt grave.

La primera passa casi sempre desapercibuda al exámen mes minuciós del facultatiu; es apénas, si 's nota en alguns caps de bestiar un poch de tristesa, una tos débil y un xich de ronquera; las demés funcions de la economía s' efectúan, á lo menos en apariencia, al estat normal.

Si durant sa primera forma los síntomas de la malaltía son bastant obscurs, no succeheix lo mateix ab la segona, donchs que ab lo cuadro sintomátich que presenta, lo menescal la distingueix facilment pera no confóndrela ab cap altre de las várias que se li semblan: la postració y la adinamia son sempre constants: la major part de las vegadas hi ha una tos débil acompanyada de desordres en los aparatos digestiu y génito-orinari, la diarrea, la constipació, la hematuria, reumatisme, hidrartrosis, la tumefacció de las extremitats y la elevació de la temperatura del cos no son sempre constants.

La alteració del puls es sempre subordinada á la gravetat de la afecció. Si l' animal á son primer período de la malaltía presenta síntomas tan obscurs y poch aparents que poden induhir al veterinari á erro, las lesiós cadavéricas que 'ns ofereix la autopsia fan desmentir totas las apariencias de salut durant sa vida.

Los pulmones y lo cor presentan sempre lesiós inequívocas de dita malaltía.

Los ganglis dels diferents punts del cos (inguinals, mesentéricos, gastro-hepáticos, etc.), se trovan infartats y d' un color general bastant pujat, hiperemía ben pronunciada en los grans y petits budells, la válvula ileo-cecal y lo colon (budell-ocular) presentan algunas ulceracions ó llagas.

La sang sembla no haber suferit cap alteració en los elements constituyents.

A son segon período, las lesions se presentan ja d' una manera mes marcada; la melsa y lo fetxe están també alterats; al fondo de las cavitats torácica y abdominal (pit y ventre) s' hi trova en mes ó menos quantitat un such groguench.

La sang presenta també senyals evidents de sa alteració.

L' home pot fer impunement ús en sa alimentació de las carns y demés productes procedents de caps de bestiar atacats lleument per la mencionada malaltía.

Baix la forma grave, encare que varias eminencias médicas aseguran lo contrari, creyém que dits caps de bestiar dehuen ser excluhits de sa alimentació, donchs per las varias alteracions que han sufert tots los órgans tant en sa composició física, com en sa composició química, poden ocasionarli malalties mes ó menos graves del pahidor, però que de cap modo l'home pot contraure dita malaltia ja fentne ús en sa alimentació, ja per las varias manipulacions que 'l mateix opera ab los productes d' aquets animals.

De tots modos, creyém estar acertats indicant, que dehuen sempre ser excluhits de la alimentació ó consúm públich, los porchs atacats d' aquesta malaltia, primera-ment per la senzilla rahó de que 'ls consumidores tenen dret á exigir la bona procedencia ó qualitat de la carn que se destina á dit consúm; y segonament, per ser un dels medis mes efficassos de la propagació del mal.

Cultiu del sumach (roldó) en Sicilia.

(Extracte d' un estudi de Mr. Giuseppe Juzenga)

V.

Relació del primer any.—Diferents sistemas de recolecció pera los anys successius.—Recurs pera remediar los perills de las plujas d' estiu

La primera recolecció; que segueix á la plantació ó siga en lo primer any, y que madura mes tardanament, es escassa, lleuger ó de poch pes lo producte, sense color y poch aromátich comparativament á la del sumach adult y que s' obté desde 'l segon any en avant.

Envers á últims d' Agost ó Setembre, se despullan de sas fullas las novas plantas del any, sens separar n' obstant las fullas encara tendres de las extremitats, las quals maduran mes tart. Aquestas últimas se las denomina vulgarment en Sicilia ab lo nom de *girrami*.

Se recullen las fullas en cistellas y se transportan á l' era pera manipularlas tal com s' explicará mes endevant.

Pera aquesta operació com pera totas las manipulacion s del sumach, se fá ús de la forca ordinaria de tres puas.

En lo mes d' Octubre, si fá temps sech y ayre las fullas de las extremitats han adquirit lo máximun de desentrotllo que pot esperarse. Allavors se recolectan.

Eixa recolecció, que representa sempre la part mes inferior, se verifica trencant sens despendre enterament las extremitat s dels tany s que contenen las fullas. Aquestas permaneixen així s suspesas de la branca per una part de la pell, exposadas á la influencia del ayre y del sol, secantse sens corre 'l risch de ser en cas de plujas, perjudicadas pel contacte del terreno humit.

Se deixan així s eixos ramells de fullas tan temps com sia necessari pera conseguir una sequetat completa y després se las recull en cistells y se amagatzeman.

Durant lo mes de Janer, se tallan las plantas del any á l' altura de 0^m, 15 y com en lo acte de la plantació, se netejan escrupulosament totas las brancas, deixant tan sols lo tany principal.

Desde 'l segon any, la recolecció del sumach se fá de diferent modo.

Dos métodos están en us al efecte: l' un antich y que encara en lo dia se segueix en casi tota la Sicilia, es senzill, expeditiu y económic y per de prompte, però perjudicial pera la bona conservació y pera 'l rendiment futur de la planta; l' altre es mes complicat y per consecuencia mes costós en son principi desde luego, però es preferible baix lo punt de vista de la vida y sosteniment de la planta y de sa producció sucesiva.

Lo primer sistema se denomina «recolecció per medi de la poda» que deuria anomenarse «método práctic»

Lo segon sistema se denomina «recolecció per desfullament» que deuria anomenarse «método racional».

La recolecció per medi del tall ó poda s' efectúa de la manera següent:

Quan en lo mes de Maig, las fullas inferiors de la planta, que per haber nascut las primeras son las mes antigüas, sembla han arribat á sa maduresa, y que si 's tarda en recullirlas podrian caure á terra y perdres inutilment, se dona principi immediatament á la cullida de totas aquellas qual color demostra que están en sahó ó maduresa; á comens del peu de la planta fins á l' altura de sas brancas.

Aquest primer producte es tractat de la mateixa manera com ja s'ha dit se procedeix en lo desfullament de las plantas en lo primer any.

Envers á darrers de Juny y en Juriol se termina la recolecció tallant totas las brancas y deixant reduhida la planta al tany ó tronch principal, ab lo qual per aquesta sola y única operació se recolecta lo producte y se poda la planta.

Aquest tallada ó poda, deu ferse ab netedat, pulida y de bora arebaixada pera evitar la detenció de las ayguas de pluja y de la rosada; y no deu atacar al tronch pera no perjudicar als rebrots, dels quals dependeix la cullita del any següent.

Lo moment precis de la recolecció dependeix de la completa maduresa de las fullas y de la vegetació de la planta.

Quan aquesta després d'haber recorregut totas las fases de son creixement anyal, no dona ja altres desentrotllos que los de las fullas extremas de la branca ó la floració y quan com se diu en lo llenguatge práctic *apunta*, sa vegetació se deté. Aquest es lo moment precis que deu aprofitarse per que allavors es quan la fulla ofereix sa millor calitat y major pes. Aquesta época varia naturalment segons las comarcas. En la campinya de Palermo no té may lloch avans de Juny ni després de Juriol.

La recolecció per desfullament se verifica per medi de donas y noys pera que surti mes económic pero la de tall ó poda no pot confiarse sino á homes práctichs y acostumats al maneig de la podadora.

Armat d'aquest instrument un operari talla totas las brancas de la planta, y també aquellas que arrancant del coll poden estar cubertas d'una molt poca terra y se las va tallant, totas, baix lo bras esquer fins que hi haja quantitat bastant en qual moment las deixa totas reunidas sobre la terra apretantlas ab lo peu pera que las fullas presentin lo menos volúmen posíble al vent y pera que ocupi tot plegat lo menor espay en lo terreno.

Sobre aquest manat ó feixet, altre treballador, que segueix al primer, deixarà caure y colgará altre segon brassat que també apretará ab lo peu, y la reunió d'aquestos dos manats ó feixos formarà la garba que quedarà aixís disposada sobre 'l terreno.

(Acabará)

Per la traducció: RICART GINEBBEDA Y RIERA.

SECCIÓ DE NOTICIAS AGRICOLAS.

Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro

Crida als agricultors de las quatre provincias catalanas

Atent aqueix Institut al moviment general y expontáneo á que 's veu impulsada la classe agrícola espanyola per la grave crisis que sobre ella pesa en los presents moments, creuria faltar á la fidelitat dels fins de sa creació, á sos antecedents, y per lo tant á un deber de conciencia, si permanesqués en silenci é impossible devant dels perills de que 'ls interessos rurals se veuhen amenassats.

May com ara estarà cridat l' Institut á cumplir la misió que per sos associats li ha sigut confiada May com ara podrà anar, ja que no á totes parts, á las principals comarcas catalanas—segons se proposa ferho aviat—pera inculcar sobre lo mateix terreno en l' ánimo de quants de la terra viuhén, la conveniencia, la imperiosa necessitat que tenen de unir-se en apretat llás, preparant-se pera resistir á las corrents en que aqueixa crisis vé envolta. Pero may com ara, per lo mateix, ha de proclamar més alt l' Institut, que si 's decideix á senyalar al país lo camí que en las actuals circunstancias li está marcat, ho fa, com sempre, deslligat de tot sentiment, de tota idea, de tota inspiració política, fins al punt de que renunciaria á son empenyo al instant en que pugués apareixer lo primer síntoma d' una actitud distinta. Tot lo que 's proposa y executa, ho farà á la claror del dia, al amparo de la legalitat, y baix la salvaguardia de las autoritats encarregadas de mantindre-la.

Se tracta de lo que á tots nos es lícit; d' elevar nostras queixas, nostras súplicas als Poders públichs, quan ho exigeixin justificats motius. Se tracta d' averiguar fins á quin punt poden perjudicarnos las novas Cartillas evaluatorias, en lo que afectin al augment ó rebaixa del enormes é insostenibles tributs que paguém. Se tracta d' abogar per la supresió de drets reals sobre las herencias directas que, obligant als pagesos á pres-tams usuraris, son infalible indici moltes vegadas de sa complerta ruina. Se tracta d' atendre al llastimós estat de la ri-

quesa pecuaria y forestal; de lo que 'ns convinga determinar respecte á la depreciació dels fruyts; á las tarifas del transport; als mals á que 'ns exposa 'l quietisme en vista dels progressos de la plaga filoxérica; á la adulteració de nostres vins, feta ab escándol de propis y estranys, en manifest detriment de la producció y de la higiene. Se tracta principalment d' apagar la sed que sent lo país per la promulgació de lleys salvadoras pera tots los elements productors, y especialmente pera la agricultura, considerada en tot temps com la primera de las fonts de la prosperitat dels pobles, com nervi del Estat. Se tracta, en una paraula y sobre tot, de combatre per tots los medis possibles la causa fonamental de nostres infortunis, qual es, la ominosa sumissió dels interessos d' Espanya á la poderosa influencia de la competencia estrangera, competencia que ho es en perjudici de nostres propis recursos; de decadencia pera nostre bon nom; de vilipendi pera 'l decoro nacional.

En aquest sentit parlará l' Institut á Catalunya. Ella l' escoltará, no en discursos oratoris que á res conduheixen en tals casos, sino ab la senzillés á que la té acostumada; ab l' accent de la veritat, que mes brilla, quan mes en sa investigació s' enfonza. Ella 's posará de segur, al costat del Institut, alt lo cap, ample 'l cor, pera dirlosli á las provincias sas germanas, que, filla d' una mateixa mare, sempre la trobará disposada á secundarlas en defensa dels furs de la rahó y la justicia, únich crit que s' escapa avuy dels llabis de la gran familia agricultora, pobre per sas desdixas, honrada per sas virtuts.

Barcelona, 22 de Novembre de 1887.—Lo marqués de Camps.—Joseph Maria Rius y Badia.—Ramon Siscar.—Lluís Sagnier.—Joaquim Vinyas.—Guillém Maria de Brocá.—Marqués de Palmerola.—Eduart de Casanova.—Joseph Bonaventura Puig de Galup.—Edmon Sivatte.—Ignasi Girona y Vilanova.—Marqués de Olivart.—Félix Vives.—Andreu de Ferrán y de Dumon.

Canal d' Urgell.—Agrahim al Sindicat general de regos del Canal d' Urgell l' envió de un llarch escrit que dirigeix als propietaris regants, fent historia de tot lo ocorregut durant lo mes de Novembre prop-passat en aquella comarca agrícola ab motiu de las qüestions suscitadas entre la Societat Canal d' Urgell y lo Sindicat general de regos del mateix. En lo citat document apareixen además todas las noticias referents á dit

assumpió, del que ja tenen coneixement nostres lectors, abarquant també tot lo que pot ilustrar á aquells á quins convinga estar en antecedents del passat y present del esmentat Canal ó siga desde la inauguració de sas obras en lo dia 3 de novembre de 1853 fins que quedaren acabadas en igual mes de 1861, data de la inauguració, citant tot lo ocorregut desde llavors á nostres dias.

Document important.—Ho es la instancia que, diferents propietaris primers contribuyents de Calafell, han dirigit al Ministre de Gracia y Justicia solicitant s' estableixi la contractació devant los registradors de la propietat en lo tocant á la transmissió ó gravamen de fincas ó drets reals inscrits en los registres de son càrrech. Es un document notable per los copiosos datos y antecedents legals que resumeix, y per lo sentit eminentment jurídic y práctic que revela. Diferents propietaris y alguna corporació han patrocinat la idea desenvolupada en lo citat escrit, formulant instancias ó informes, y nos consta que altres propietaris y Societats se proposan coadjuvar á un pensament tan práctic y útil á la contractació. Si tothom imités la conducta dels propietaris de Calafell, aviat se veuria convertida en fet una reforma que reportaria grans ventatjas á la propietat territorial y á la contractació, suposat que 'ls ministres de Gracia y Justicia y de Foment rebrian las reclamacions de las corporacions competents pera que s' implantés la contractació en la forma que 's proposa y se facilitessin ventatjas á la propietat territorial massa gravada ab repetidas trabas y gabelas, suposat que lo Ministeri de Foment persegueix l' ideal del plantejament del crèdit agrícola, oportú es fer arribar al mateix las batzegadas de la opinió pública pera que inspirantse en ellas, traduheixi en preceptes legals de immediata aplicació lo projecte que ab tanta oportunitat patrocinan diferents propietaris de la provincia de Tarragona y nosaltres també; sentint que la falta d' espay y la llargada de la instancia que se 'ns ha enviat, y que molt agraíh, nos privi de publicarla íntegra, com desitjariam.